

ГИЛБЪРТ ЧЕСТЪРТЪН ГРЕШКАТА НА МАШИНАТА

Част 0 от „Отец Браун“

Превод от английски: Анна Друмева, 2015

chitanka.info

Наближаваше залез-слънце. Фламбо и неговият приятел, свещеникът, седяха на пейка в Темпъл Гардънс^[1], и дали заради мястото или поради някаква друга причина, разговорът им се въртеше около правораздаването. Въпросът за правото на кръстосан разпит неусетно ги отведе до темата за жестоките мъчения по римско време и през Средновековието, а оттам, незнайно как, до съдия-следователя във Франция и допустимата употреба на сила от полицията в Америка.

— Четох — рече Фламбо — за новия психометричен метод, около който толкова много се разшумя, особено в Америка. Закрепят на китката ти пулсометър и следят как се променя пулсът при произнасянето на определени думи. Какво мислите за това?

— Мисля, че е много интересно — отвърна отец Браун. — Напомня ми за разпространеното през Средновековието убеждение, че трупът ще прокърви, ако бъде докоснат от ръката на убиеца.

— Да не искате да кажете, че според вас тези два метода са еднакво полезни?

— По-скоро са еднакво безполезни — отговори свещеникът. — Кръвта тече — бързо или бавно, в живите или мъртвите — по хиляди причини, които ние едва ли някога ще осъзнаем в тяхната съвкупност. Би трябвало да потече по доста странен начин, да речем от долу нагоре, за да го приема за достатъчно доказателство, че имам правото да я пролея.

— Най-добрите американски учени гарантират ефективността на метода — отбеляза французинът.

— Колко сантиментални са хората на науката! — възкликна отецът. — Особено пък американците! Само един янки може да приеме, че ритъмът на сърцето доказва нещо. Все едно мъжът да реши, че жената е влюбена в него само защото се е изчервила! Този резултат е логично следствие от кръвообращението, открито от безсмъртния Харви^[2], а не неопровержимо доказателство.

— Но той със сигурност сочи нещо — настоя Фламбо.

— Има един малък проблем в това „сочене“ — отвърна свещеникът. — Когато пръчката сочи нанякъде, другият ѝ край винаги сочи в обратната посока. И тогава въпросът е дали държите пръчката от правилния край или не. Бил съм свидетел на това как работи този метод и от тогава не му вярвам.

Отецът замълча за миг, за да събере мислите си, и след това разказа цялата история за горчивия си опит.

Случаят бе отпреди двайсетина години, когато отец Браун бе служил като свещеник в затвора в Чикаго, където ирландските емигранти проявяваха в такава степен присъщите си способности за извършване на престъпления и за горещи разкаяния, че той и за миг не оставаше със скръстени ръце. Вторият човек в затворническата йерархия, след директора, бе бивш полицаи на име Грейууд Ъшър — мъртвешки блед мъж, чието строго лице рядко се разчупваше от странна виновата усмивка. Той харесваше отец Браун и макар да се държеше покровителствено с него, отецът също изпитваше симпатия към Ъшър, въпреки че искрено ненавиждаше възгледите му. Въпросните възгледи бяха изключително сложни, но за сметка на това бяха изповядвани и следвани със също толкова изключителна простовата убеденост.

Една вечер Ъшър изпрати да повикат свещеника, който, както си му бе обичаят, мълчаливо се настани край обсипаната с бумаги маса и зачака. Началникът на надзирателите измъкна от купчината пред себе си вестникарска изрезка и я подаде на свещеника. Статията бе от един от най-жълтите американски вестници и в нея пишеше следното:

Тод Шмекера, най-преследваният вдовец в светското общество, отново прикова погледите към себе си. Малцината богопомазани наши съграждани, канени на организирания от него маскарadni сбирки, едва ли са забравили миналогодишния Парад на детските колички, състоял се в палата му край Поклонническото езеро, на който прекрасните дебютантки бяха накарани да се върнат с години назад в развитието си. Не по-малко елегантно, макар и достъпно за по-широка публика, бе предишното празненство под надслова „Канибалска треска“, на което бяха поднесени сладкиши във формата на човешки крайници. Тогава мнозина от по-веселите и остроумни съграждани бяха чути да отправят неприлични предложения към половинките си в духа на класическото „Ще те изям, сладкишче!“.

Темата на тазгодишната забава все още е скрита дълбоко в потайното сърце на Шмекера, но сред отбрани кръгове в градския елит се говори, че основният елемент ще бъдат просташките нрави на обитателите на подножието на социалната стълбица. Идеята обещава върховно забавление, още повече че в момента гостоприемният домакин е приютил известния пътешественик лорд Фалконрой, истински аристократ със синя кръв, току-що пристигнал от английския си замък. Лорд Фалконрой, чиято титла му бе присъдена наскоро, в младежките си дни е пребивавал в Щатите, а сегашното му завръщане слуховете свързват с госпожица Ета Тод, една от най-надарените нюйоркчанки и наследничка на почти дванайсет милиона долара.

— Е, какво ще кажете? — попита Ъпгър.

— Ами какво бих могъл да кажа? — отвърна с въпрос отец Браун. — Едва ли има нещо на този свят, което в момента да ме интересува по-малко. И освен ако справедливият гняв на обществото най-сетне не се е материализирал в решение журналистите да се екзекутират за подобни писания, не виждам какво в този пасквил е привлякло вашия интерес.

— Аха — процеди сухо Ъшър и му подаде втора вестникарска изрезка. — А това интересува ли ви?

Материалът беше озаглавен „Убит надзирател, затворникът на свобода“, а отдолу следваха подробности:

Малко преди разсъмване в щатския арест в Секуа се чул вик. Отзовалите се надзиратели открили тялото на свой колега, охраняващ северната стена, за която се смятало, че е толкова висока и опасна, че е достатъчно по нея да патрулира само един човек. Жертвата била намерена с разбит череп, а пистолетът ѝ липсвал. Последвалото разследване показало, че една от килиите е празна. Според надзирателите беглецът, Оскар Райън, давал вид на кротък човек. Райън бил задържан за относително леко

провинение, но според добре информирани източници е човек с мрачно минало и още по-мрачно бъдеще. Щом слънцето огряло местопрестъплението, следователите видели на стената следния надпис, изписан с кръв: „Беше самоотбрана, а той бе въоръжен. Не исках да пострада, врагът ми е друг. Ще пазя патроните си за Поклонническото езеро. О. Р.“.

Убийството на въоръжения надзирател и бягството говорят не само за животинската смелост и решителност на престъпника, но подсказват и възможността за съучастник сред длъжностните лица в ареста.

— Тук стилът е малко по-добър — отбеляза добродушно свещеникът, — но пак не ми става ясно какво искате от мен. Бих представлявал доста смешна гледка, ако се втурна с моите къси крачета да преследвам този явно добре сложен и брутален убиец. Съмнявам се, че ще го хванат. От ареста в Секуа ни делят трийсет мили пустош, а ако е имал и капчица здрав разум, той не е тръгнал насам, а се е насочил към прериите. Може да е къде ли не, свит уютно в някоя хралупа или високо в клоните на някое дърво.

— Не е в хралупа — отвърна надзирателят, — нито пък в клоните на дърво.

— Откъде знаете? — премига отец Браун.

— Искате ли да го видите?

Свещеникът ококори невинните си очи:

— Нима е тук? — възкликна той. — Как са успели да го хванат?

— Аз го хванах — отвърна провлачено американецът, поизправи се и лениво протегна дългите си крака към камината. — Препънах го с бастуна си. Не ме гледайте толкова подозрително, точно така беше. Знаете, че понякога излизам да се поразходя извън стените на това мрачно място. Тази вечер реших да повървя по стръмния път, а ако си спомняте, той е ограден от двете страни с високи храсти, отвъд тях е разораната целина. Луната обливаше всичко в сребриста светлина. Изведнъж видях един мъж да бяга през полето, леко приведен, но с добро темпо. Изглеждаше доста изморен, но премина през гъстите храсталаци край пътя като през паяжина или по-точно сякаш той

самият бе от камък — ясно чух как клонките се пречупват от устрема му с пукот като от въздушна пушка. Щом стъпи на пътя и се извиси на светлината на луната, аз протегнах бастуна си и той се строполи на земята. След това надух свирката с всички сили и подчинените ми веднага се отзоваха и го вързаха.

— Щеше да е доста неприятно — отбеляза отец Браун, — ако се бе оказал известен състезател, трениращ за следващия маратон.

— Но не е — отвърна мрачно Ъшър. — За нула време разбрахме кой е той, но и аз се бях досетил за истинската му самоличност още в първия миг, в който го зърнах.

— Решили сте, че е избягалият арестант, за когото сте прочели сутринта във вестника.

— Решението ми почиваше на солидни аргументи — отвърна студено надзирателят. — Първият от тях е толкова близо до ума, че не си струва да го отбелязвам, а именно че никой спортист не би тичал през разораното поле и не би рискувал да си издере лицето, провирайки се през храсталаците. Нито пък щеше да се промъква приведен като дебнещ вълк. Опитното око веднага би съзряло и поиздайнически подробности. Мъжът бе облечен в парцаливи стари дрехи, които на всичкото отгоре не му бяха по мярка и му придаваха ужасяващ вид. На лунната светлина яката на палтото му приличаше на гърбица, а дългите провиснали ръкави създаваха впечатлението, сякаш е без ръце. Веднага се досетих, че е успял да смени затворническата униформа с дрехите на някой свой съзаклятник, които не са му по мярка. Второ, насреща му духаше доста силен вятър, така че поне за миг би трябвало да зърна как косата му се развява — а аз не видях нищо подобно, следователно тя е била остригана много ниско. След това се сетих, че от другата страна на полето е Поклонническото езеро, за което, както си спомняте, арестантът пазеше патроните си, и тогава мигновено подпъгнах бастуна си между краката му.

— Великолепен пример за светкавична дедукция — рече отец Браун. — Намерихте ли пистолета?

Ъшър видимо се сепна от въпроса и свещеникът виновно добави:

— Учили са ме, че патроните са безполезни, ако човек няма пистолет.

— В него не открихме никакво оръжие — отговори надзирателят навъсено, — но несъмнено това се дължи на някаква случайност или

на промяна в плановете му. Може би е загубил пистолета при смяната на дрехите, оръжието е останало в онези, които са били изцапани с кръвта на жертвата.

— Възможно е — съгласи се свещеникът.

— Но това са подробности — продължи Ъшър, размествайки книжата по масата, — тъй като вече знаем със сигурност, че е той.

— И как го разбрахте? — попита внимателно божият служител.

Грейууд Ъшър остави книжата и отново взе вестникарските изрезки.

— Добре, ще започна от самото начало. Сигурно сте забелязали, че единственото общо нещо между тези две вестникарски публикации е споменаването на Поклонническото езеро, край което се намира имението на милионера Айъртън Тод. Той е забележителен тип, един от онези хора, които се издигат във висините...

— Стъпвайки върху мъртвите си души^[3] — прекъсна го свещеникът. — Да, така е. Занимава се с петрол, ако не се лъжа.

— Както и да е — изсумтя Ъшър. — Тод Шмекера е важна фигура в цялата тази история.

Той се настани отново пред камината и продължи с леко надменен учителски тон:

— На пръв поглед, тук нямаме никаква загадка. Изобщо не е необяснимо, съвсем нормално е дори, един апаш да реши да поеме с пистолет в ръка към Поклонническото езеро. Хората тук не са като англичаните, които са склонни да простят на богатите, стига да пилеят парите си за благотворителност или за конни надбягвания. Тод Шмекера се е издигнал благодарение на собствените си способности и е съвсем естествено тези, които е смачкал по пътя си към върха, сега да желаят да му го върнат тъпкано. Тод спокойно може да бъде убит от някой напълно непознат за него човек — работник, когото е уволнил, служител в компания, която е докарал до фалит. Шмекера е изключително умен и известен в обществото, но в Америка, както знаете, отношенията между работници и работодатели са доста напрегнати.

Предвид това цялата история изглежда така, сякаш онзи Райън е тръгнал към Поклонническото езеро, за да убие Тод. Честно казано, дори и аз се вързах на тази версия, но после едно друго откритие пробуди детектива в мен. След като надзирателите прибраха

затворника, продължих с разходката си и се спуснах надолу по пътя, докато стигнах един от страничните входи към имението на Тод. Това се случи преди по-малко от два часа, някъде към седем вечерта. Луната вече се бе вдигнала нависоко, обливайки в студена светлина сивите кални мочурливи брегове на езерото, където, ако вярваме на градските легенди, предците ни са изкарвали вещиците да играят и така постепенно да потънат в тинята. Забравил съм точно каква беше историята, но вие се сещате за кое езеро говоря, то е на север от дома на Тод и край него растат две странни сбръчкани дървета, които изглеждат толкова угнетяващи и неприветливи, че приличат по-скоро на огромни гъби. Както си стоях и се вирах в забуленото от мъгла езеро, изведнъж ми се стори, че зървам човешка фигура да се задава откъм къщата, но нямаше как да съм сигурен, тъй като бе твърде тъмно. В следващия миг вниманието ми бе привлечено от друго нещо. Скрих се зад оградата, която е на не повече от двеста метра от господарската къща и в която за щастие на места имаше пролуки, сякаш специално направени за наблюдение. Страничната врата към лявото крило на къщата се бе отворила и на струящата отвътре светлина се показва тъмна фигура, приведена напред, вираща се в мрака. Човекът затвори вратата, носеше газена лампа, която сега хвърляше слаба светлина върху дрехите и фигурата — беше жена, загърната в старо парцаливо палто, явно се бе предрешила, за да не привлича внимание; това веднага пробуди подозрения в мен не само заради парцаливите дрехи, а и заради потайността, с която тя се измъкваше от богатия дом. Жената внимателно пое по извитата алея и на около петдесетина метра от мен спря на едно по-издигнато място с лице към мочурливото езеро, вдигна газеничето над главата си и го залюля три пъти напред-назад, сякаш даваше някому сигнал. При второто движение светлината за миг падна върху лицето ѝ. Беше дяволски бледа, косата ѝ бе скрита от парцалив шал, но съм сигурен, че това бе Ета Тод, дъщерята на милионера.

След това тя се върна обратно също толкова потайно и затвори вратата след себе си. Понечих да прескоча оградата и да я последвам, но изведнъж си дадох сметка, че обзелата ме детективска страст е под достойнството ми и че така или иначе вече държа всички карти в ръцете си. Обърнах се да си ходя, но в този миг се чу шум. Един прозорец на горния етаж се отвори рязко, но тъй като бе точно зад

ъгъла, не го виждах, и силен мъжки глас попита дали някой знае къде е лорд Фалконрой, тъй като не бил в къщата. Този глас няма как да бъде сбъркан, често съм го чувал по политически събрания и срещи, това беше самият Айъртън Тод. Отвориха се още прозорци, няколко човека се събраха долу пред вратата и някой извика, че Фалконрой е излязъл на разходка към Поклонническото езеро преди около час и от тогава никой не го е виждал. Тод изрева: „По дяволите“, и затръшна с все сила прозореца, чух го дори как се спуска буреносно по стълбите в къщата. А аз реших веднага да си обирам крушите, тъй като вероятно щеше да последва мащабно издирване на изчезналия благородник.

Сега ще ви помоля да си припомните онзи клюкарски материал от вестника, който ви се видя толкова безинтересен. Ако арестантът не е пазил патроните си за Тод, което е очевидно, то най-вероятно мишената му е била лорд Фалконрой и по всичко изглежда, че вече е успял да я свали; едва ли би намерил по-подходящо място за убийство от езерото, тъй като тялото веднага ще потъне в дълбоката тиня. Нека предположим, че нашият приятел с ниско остриганата коса е взел на мушка Фалконрой, а не Тод. Както вече споменах, има много причини, поради които хората в Америка биха желали смъртта на Тод. Само една обаче би могла да е причината за убийството на току-що пристигнал английски лорд и тя е посочена във вестника — лордът проявява интерес към дъщерята на милионера. Нашият приятел с ниско остриганата коса явно е пламенно влюбен.

Знам, че това ви звучи странно и дори комично, но това е, защото сте англичанин. За вас това би било все едно дъщерята на архиепископа на Кентърбъри да се омъжи в „Сейнт Джордж“ на „Хановер Скуеър“ за пуснат под гаранция уличен метач. Вие не разбирате тукашните възможности за изкачване по социалната стълбица. Срещате добре изглеждащ сивокос мъж в костюм, за когото са ви казали, че е стълб на обществото, и решавате, че е наследник на стар род. И грешите! Не си давате сметка, че само преди няколко години може да е бил разследван и дори да е лежал в затвора. Не познавате нашата система за социално израстване! Мнозина от най-влиятелните ни сънародници не само са се издигнали съвсем наскоро, но и относително късно в живота си. Дъщерята на Тод е била навършила осемнайсет, когато баща ѝ е спечелил първия си милион, така че не е невъзможно някой бедняк да е влюбен в нея, а и тя в него,

ако съдим по историята с газената лампа. Ако е така, ръката, стиснала газеничето, може и да се окаже свързана с онази, която е държала пистолета. Този случай, уверявам ви, ще вдигне страшен шум.

— И след това какво направихте? — попита търпеливо свещеникът.

— Действията ми сигурно ще ви шокират, тъй като знам, че не сте запален по възхода на науката в тази област. Разполагам с широки правомощия, макар може би в случая да попрестъпих границите им, но така или иначе реших, че това е великолепно възможност да изпробваме психометричната машина, за която ви бях разказал. Сега вече съм убеден, че тази машина не може да лъже.

— Естествено, че машината не може да лъже — отвърна отец Браун. — Но тя не може да казва и истината.

— Напротив — възрази уверено Ъшър. — Чуйте по-нататък. Настаних мъжа с ниско остриганата коса в едно удобно кресло и започнах да пиша думи на дъската пред него, машината отбелязваше ритъма на пулса му, а аз следях реакциите му. Както знаете, номерът е случайно и естествено да стигнеш до дума, свързана с предполагаемото престъпление. Така аз започнах с „монархия“, „крал“, „кralица“, „рицари“, после написах „лорд“ и пулсът му видимо се учести, а когато след това изписах едно по-голямо „Ф“, машината за малко не изгърмя от натоварване. Кой в тази държава би имал причина да подскочи така при споменаването на името на един наскоро пристигнал англичанин, ако не неговият убиец? Нима това не е по-добро доказателство от досадните показания на свидетелите — доказателство на една абсолютно надеждна машина?

— Забравяте — отбеляза отец Браун, — че за да работи, надеждната машина се нуждае от друга машина, на която не може да се разчита в такава степен.

— Какво искате да кажете?

— Ами човекът, естествено! Най-ненадеждната машина, която познавам. Не ме разбирайте погрешно, не желая да ви обидя; когато казвам, че човекът е ненадежден, нямам предвид вас. Твърдите, че сте наблюдавали поведението му, но откъде сте сигурни, че сте го преценили правилно? Обяснихте, че думите трябва да следват естествено една след друга, но откъде знаете, че те наистина са следвали естествено? Откъде знаете, че той не е наблюдавал вашето

поведение? Кой може да докаже, че вие не сте били видимо развълнуван? На китката ви не е била вързана машина за измерване на пулса, нали?

— Уверявам ви — извика възбудено американецът, — че бях студен като камък!

— Престъпниците също могат да бъдат студени като камък — усмихна се свещеникът. — Почти колкото вас.

— Е, този не беше — тросна се Ъшър и разбута ядно хартиите пред себе си. — О, толкова ме уморявате с въпросите си!

— Съжалявам. Просто изтъквам една реална възможност. Ако по държанието му може да познаете кога се е появила думата, която би го пратила на бесилото, защо той да не познае по вашето поведение, че предстои да се появи именно тя? Аз бих поискал нещо повече от думи, ако трябва да реша дали някой да бъде обесен, или не.

Ъшър удари с юмрук по масата и победоносно се изправи.

— Точно това ще ви дам сега! — извика той. — Първо пробвах машината, за да сравня нейните резултати с резултатите от обикновеното разследване. И ви уверявам, че тя не греши.

Замълча за миг и продължи по-спокойно:

— Искам да подчертая, че към този момент не разполагах с нищо друго, освен с резултатите от научния експеримент. Нямах никакво доказателство срещу него. Дрехите му стояха зле, както казах, но ако не друго, бяха по-добри от обичайните дрипи на бедняците, към които той несъмнено принадлежеше. Освен това, въпреки всички петна от тичането през полята и преминаването през прашните хрусталаци, той бе сравнително чист. Това можеше да означава, разбира се, че съвсем наскоро е избягал от затвора, но на мен ми приличаше по-скоро на знак за онова отчаяно достойнство, което е присъщо на относително почтените бедняци. Трябва да призная, че поведението му говореше точно за това. Той бе смълчан и горделив — също като тях; таеше голяма, но прикрита мъка — пак като тях. Отричаше дори да е чувал за убийството и от него се излъчваше единствено едва сдържано нетърпение да се измъкне от тази каша. На няколко пъти ме попита дали може да се обади на адвокат, който преди години му бил помогнал в търговски спор, и като цяло се държеше като невинен човек. Срещу него нямаше абсолютно никакво доказателство освен

мъничката стрелка на машината, която проследяваше промяната в пулса му.

Ето това бе изпитанието на машината и тя не сгреша! Когато го изведох от кабината в преддверието, където още доста хора чакаха за разпит, той вече почти се бе решил да направи самопризнание. Обърна се към мен и тихо каза: „О, не мога да понеса повече това безумие! Дори и това да означава, че ще ви разкрия истината за себе си“.

В този момент една от жените, които седяха на пейката в ъгъла, скочи, закрещя и го посочи с пръст. През целия си живот не съм виждал по-категоричен жест, пръстът ѝ го сочеше уверено като показалка. Въпреки че думите излязоха с вой, всеки звук бе ясен и отчетлив като удар на часовник.

— Дейвис Омайника! — извика тя. — Хванали са Дейвис Омайника!

Лицата на двайсетте паднали жени, повечето от тях уличници и джебчийки, искряха от радост, примесена с омраза. Дори и да не бях чувал името, от внезапната промяна в така наречения Оскар Райън пак бих разбрал на секундата, че това е истинската му самоличност. Но колкото и да ви се вижда странно, аз не съм толкова глупав. Дейвис Омайника ми е познато име, преди години беше страшно нашумял и със сигурност има зад гърба си най-малкото едно убийство, без да броим вчерашното. Но не беше осъден за него, тъй като го бе извършил по същия начин, както по-леките — или по-подлите — престъпления, за които толкова често получаваше присъди. Беше хубавец, на вид изискан и добре възпитан, какъвто все още е в известна степен, с лекота прелъстяваше горките барманки и продавачки и им откъкваше парите. Често пъти обаче отиваше подалеч, омайваше ги с цигари и шоколад, упояваше ги и ограбваше цялото им имущество. В един от случаите обаче девойката бе намерена мъртва. За съжаление не бяха събрани достатъчно доказателства, а и подлецът бе потънал вдън земя. Няколко години по-късно се заговори, че отново се е появил, но този път в различна роля — вместо да проси пари, сега давал назаем, но крайният резултат за бедни вдовици бе същият — оставали без пукната пара. Е, това е вашият невинен човек и невинното му минало. След това го разпознаха още четирима от задържаните и трима надзиратели. Какво ще кажете сега за моята машина — тя ли го изобличи, или аз и жената?

— Само че изобличавайки го — отвърна отец Браун и се изправи, — сте го спасили от електрическия стол. Не ми се вярва, че ще успеят да екзекутират Дейвис Омайника за онзи стар случай, а що се отнася до арестанта, убил надзирателя, според мен е очевидно, че не него сте заловили. Във всеки случай Дейвис е невинен за това престъпление.

— Какво искате да кажете? — попита ядно Ъшър. — Защо да е невинен?

— Как така защо? — извика дребният свещеник, изпаднал в един от редките си изблици на ярост. — Ами защото е виновен за другите престъпления, милостиви боже! Не знам що за хора сте вие, мислите си, че всички грехове вървят заедно, вързани в кесийка? Според вас днешният скъперник непременно е утрешен прахосник. Твърдите, че заловеният от вас мъж е ухажвал в продължение на седмици бедни женички, за да им измъкне дребни суми, че в най-добрия случай е използвал опиати, а в най-лошия — отрова, че след това се появил в ролята на лихвар и е продължил да мами бедните хорица по същия търпелив и кротък начин. Нека приемем — ако ще и само заради спора — че той е сторил всичко това. Ако е така, веднага става ясно какво не е сторил той. Не се е покатерил по висока стена, охранявана от въоръжен пазач; не е написал на стената собственоръчно признание, че е извършил убийство; не е подчертал, че е било самоотбрана; не е обяснил, че е имало свада с горкия надзирател; не е назвал имението, към което се е отправил с пистолет в ръка; не е изписал собствените си инициали с човешка кръв. Пресвета Дево! Не виждате ли, че характерът е съвсем различен — и в доброто, и в лошото? Вие сякаш по нищо не приличате на мен, човек би казал, че никога не сте имали никакви пороци!

Смаяният американец отвори уста, за да възрази, но не успя, тъй като изведнъж вратата на кабинета му се разтресе от властни удари.

Вратата рязко се отвори. Ако преди миг Грейууд Ъшър бе на косъм от мисълта, че отец Браун е луд, сега бе на косъм от мисълта, че той самият е луд. Нахлулият в кабинета непознат бе облечен в окаяни дрипи, мазната му шапка бе килната настрани, като избелялата зелена козирка се спускаше досами едното от блестящите като на тигър очи. Останалата част от лицето му не се виждаше, тъй като бе покрита от сплъстена брада и бакенбарди, сред които едвам се подаваше носът, а

на шията се мъдреше червена лекъосана кърпа. Ъшър се гордееше, че се е срещал с повечето от най-изпечените негодници в Щатите, но никога досега не бе виждал такава смесица между горила и плашило. И най-вече никога в спокойното си битие на учен не бе чувал такава създание да го заговаря пръв.

— Чуй ме внимателно, Ъшър! — поде непознатият с червената кърпа. — Тази история започна да ми писва. Не си играй на криеница, на мен тия не ми минават. Пусни госта ми и ще ти ударя едно рамо, когато ти потрябва. Ако обаче го задържиш още минута, ще ти набия канчето. Гарантирам ти, че съм човек с яки връзки.

Прочутият Ъшър наблюдаваше крещящото чудовище толкова смаяно, че едва ли разбираше какво му се говори, преживеният от очите му шок бе направил ушите безполезни. В крайна сметка стовари ръката си върху копчето на звънеца. Пронизителното звънтене още не бе заглъхнало, когато се чу гласът на отец Браун, тих, но отчетлив:

— Бих искал да направя едно предположение, макар то да е малко объркващо. Аз не познавам този господин, но при все това ми се струва, че знам кой е той. Вие обаче го познавате — познавате го доста добре — но при все това не се сещате кой е. Звучи доста объркващо, нали?

— Вселената се е побъркала — измърмори Ъшър и се стовари в креслото си.

— Вижте сега — непознатият стовари юмрука си върху бюрото, но гласът му бе още по-заплашителен, тъй като бе тих, спокоен и все така решителен. — Нека не губим време. Искам...

— Кой, по дяволите, сте вие? — извика Ъшър.

— Ако не се лъжа, името му е Тод — обади се свещеникът.

След това взе изрезката от вестника.

— Страхувам се, че не четете правилно жълтата преса — рече той и монотонно зачете на глас: — „Темата на тазгодишната забава все още е скрита дълбоко в потайното сърце на Шмекера, но сред отбрани кръгове в градския елит се говори, че основният елемент ще бъдат просташките нрави на обитателите на подножието на социалната стълбица“. Тази вечер в имението е имало „бал на бедняците“ и един от гостите е изчезнал. Господин Айъртън Тод като добър домакин се е втурнал да го търси, без да губи време да си свали костюма.

— Кой е изчезнал?

— Мъжът с опърпаните дрехи, когото сте видели да тича през полето. Не е ли по-добре да отидете веднага при него? Сигурно вече гори от нетърпение да се върне обратно при шампанското, от което толкова скоростно е избягал, щом е зърнал арестанта с оръжие в ръка.

— Наистина ли смятате... — започна надзирателят.

— Помислете внимателно — прекъсна го спокойно отец Браун. — Казахте, че машината не може да греши и в известен смисъл тя наистина е права. Грешката е на другата машина, на тази, която е управлявала първата. Вие сте приели, че мъжът в опърпаните дрехи е подскочил при споменаването на лорд Фалконрой, защото е убиецът на лорда. А той е подскочил просто защото е самият лорд Фалконрой.

— А защо, по дяволите, не ни го каза веднага? — извика смаяният Ъшър.

— Защото е сметнал, че бягството и паниката не подобават на един аристократ. Затова в началото се опитал да скрие името си. Но вече бил готов да ви го каже, когато... — отец Браун сведе поглед към пода — когато онази жена му е дала друго име.

— Нали не смятате — измърмори преbledнелият Ъшър, — че лорд Фалконрой е Дейвис Омайника?

Свещеникът го погледна с открито, но неразгадаемо лице:

— Ще се въздържа от мнение — рече той. — Оставям всичко на вас. Във вестника се споменаваше, че титлата му е била върната наскоро, но пък на тези вестници обикновено не може да се вярва. Също така пишеше, че е бил в Щатите на младини, но кой знае... И Дейвис, и Фалконрой са страхливци, но такива са още много мъже. Не бих пратил и куче на бесилката, ако разполагам единствено със собственото си мнение. Но ми се струва — продължи той замислено, — че вие, американците, сте твърде простосърдечни. Вие идеализирате английската аристокрация — дори и само заради убеждението ви, че е толкова аристократична. Срещате един добре изглеждащ англичанин в костюм, за него са ви казали, че е в Камарата на лордовете и веднага решавате, че е наследник на стар род. Вие не познавате нашата система за социално израстване. Мнозина от най-влиятелните ни благородници не само са се издигнали съвсем наскоро, но и...

— Млъкнете! — извика Грейууд Ъшър и размаха слабата си ръка пред ироничното лице на свещеника.

— Оставете го този луд! — извика грубо Тод. — Заведете ме при моя гост!

На другата сутрин отец Браун се появи с обичайното си ведро и спокойно изражение, стиснал под мишница новия брой на познатия жълт вестник.

— Страхувам се, че сте загърбили неоправдано модната преса — рече той. — Но това тук може би ще ви заинтригува.

Ъшър прочете заглавието: „Снобските гуляи на Шмекера: веселба край Поклонническото езеро“. Нататък продължаваше така: „Снощи пред сервиза «Уилкинсън» се разигра трагикомична сценка. Полицай забелязал мъж в затворнически дрехи да се настанява най-спокойно зад волана на последен модел «Панхард», придружен от жена, загърната в парцаливо палто. При появата на полицаия младата дама свалила палтото и той разпознал дъщерята на милионера Тод, която идвала от «Бала на бедняците» край Поклонническото езеро, където подобрите гости били облечени в подобни костюми. Госпожицата весело обяснила, че тя и господинът със затворническата униформа отиват на обиколка в околността“.

Отдолу Ъшър намери изрезка от по-късно излязъл вестник със заглавие: „Шеметно бягство на милионерска дъщеря с арестант. Балът на бедняците по нейна идея...“.

Грейууд Ъшър вдигна поглед, но отец Браун вече бе изчезнал.

[1] Става дума за храмовия комплекс на Ордена на тамплиерите в Лондон, построен в средата на XII век. След разпускането на Ордена през 1312 година помещенията приютяват наскоро създадените адвокатски сдружения, които превръщат храма в свое седалище, ползващо се със статута на големите университети като Оксфорд и Кеймбридж. В преносен смисъл Храмът обозначава дълговековната традиция на юриспруденцията и адвокатското съсловие в Англия. — Бел.прев. ↑

[2] Уилям Харви, английски лекар, през 1616 година за първи път обосновал публично принципите на кръвоносната система и кръвообращението. — Бел.прев. ↑

[3] Перифраза от стиха на лорд Тенисън от поемата *In Memoriam*. — Бел.прев. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.